

Küllil Saard

Einar Hilarius Kiviste (kuni 1922 Steinfeldt) sündis 15. oktoobril 1906. aastal Tallinnas kirikuõpetaja ja vaimuliku luuletaja Georg Steinfeldti ja Helene Elisabethi (snd Paul) perekonnas neljanda, noorima pojana. Tema vanemad vennad Georg Wilhelm, Herbert Helmut ja Uno Sigismund Alfons olid sündinud vastavalt Moskvast, Tartust ja Teškovost. Vend Georg Wilhelm õppis samuti usuteadust ja töötas hiljem lühemat aega vaimulikuna.

E. Kiviste ristimine toimus sama kuu 28. päeval Harju-Jaani kirikus, kus tema isa oli kirikuõpetajaks. Ristiisadeks olid isa ametivennad Aleksander Kapp ja Harald Pöld. Õpetaja A. Kapp oli ka hiljem Kiviste tähtsate elusündmuste tunnistajaks.

1910. aastal kolis perekond Narva, kuna pereisa asus Harju-Jaani kogudusest Narva Peetri koguduse õpetaja kohale. Kaunis Narva linnas sai Einar oma keskhariduse: 1915. aastal asus ta õppima algul Narva vene keskkooli ettevalmistusklassi, kooli lõpetas aga juba (ümbertatuna) Eesti keskkoolis 1924. aastal. Enne Tartu Ülikooli minekut õppis E. Kiviste ühe aasta kodus kreeka keelt ning astus usuteaduskonda 1925. aasta sügisel. Ülikooliõpingute aeg venis harilikult veidi pikemaks, sest 1927. aastal põdes E. Kiviste rasket kopsupõletikku ja oli sunnitud aastaks õpingutest kõrvale jääma. Ülikooli lõpetamine sai teoks 1932. aastal, mil Tartu Ülikool tähistas oma rajamise 300. aastapäeva. Üliõpilasena oli Einar Kiviste liitunud Eesti Üliõpilaste Seltsiga.

Kirikuõpetaja ametiks ettevalmistav prooviaasta viis ta tagasi kodusesse Narva linna, kus ta sai ajavahemikul 1.8.1932–1.8.1933 vajaliku praktilise koguduse töö kogemuse Narva Aleksandri koguduse õpetaja Jakob

Einar Hilarius Kiviste

Jalajase juures. *Pro venia concionandi* ja *pro ministerio* eksamid sooritas ta 25.–26. aprillil 1933.

Einar Kiviste esimeseks tööpõlluks kujunes ka tol ajal Eesti suurima liikmeskonnaga ja seetõttu lisatööjõudu vajav Kaarli kirik. 10. septembril 1933 ordineeriti E. Kiviste Tallinna Kaarli koguduse I pihtkonna õpetaja praost Aleksander Kapi isiklikuks adjunktiks. Ordineerijaks oli samal aastal surma läbi lahkunud piiskop Jakob Kuke asetäitja A. Kapp, teda assisteerisid E. Kiviste isa Narva Peetri koguduse õpetaja Georg Kiviste ja Kaarli koguduse õpetaja Friedrich Stockholm.

Kaarli koguduse juhatuse koosolekul 1934. aasta 11. mail tõstatati küsimus pastordiakonuse ametisse seadmise kohta ning 25. mail 1934 peetud nõukogu koosolekul pärast pikemaid läbirääkimisi otsustati pastordiakonuseks valida senine abiõpetaja E. Kiviste 22 häälega poolt ja 4 häälega vastu. Kaarli kirikusse jäi ta kuni 1. novembrini

1935. Tema hoole alla usaldati kiriklik noortetöö.

1931. aastal oli alustanud koguduses tööd III pihtkonna Noorte Koondis õpetaja Artur Soomre ja grupi III pihtkonna noorte eestvõttel. Koondis tekkis Kaarli kiriku klubi nime all tegutsenud Kristliku Noormeeste Seltsi järglasena. Koondise eesmärgiks oli „koondata neid Kaarli koguduse noori, kes tunnistavad pühakirja alusel Jeesust Kristust oma Jumalaks ja lunastajaks ja tahavad olla oma usus ja elus Tema jüngrid ning püüda ühiselt levitada Jumalariiki noorte seas, seega pidada õnnistamispäeva töötusi“, ning liikmeteks võisid olla III pihtkonna kuni 35-aastased leiritatud noored. Korraldati noorte jumalateenistusi, piibli- ja palvetunde, perekonnaõhtuid, kirjandus- ja muusikaõhtuid. Töö toimus neljas toimkonnas: usu-, kultuuri-, muusika- ja hoolekandetoimkonnas.

1934. aasta 7. oktoobril moodustati Tallinna Kaarli Noorte Koondus, mille esimeheks valiti E. Kiviste. Esialgu ei õnnestunud kaht noorsootööd ühendada, III pihtkonna noored jätkasid tööd omaette ja üritusi korraldati eraldi. Siiski soikus III pihtkonna Noorte Koondise tegevus 1936. aasta kevadeks ning sulas ühte koondise üldise tööga.

E. Kiviste lühikesse tegevusaega noortekoondises jäi kolme toimkonna – Piibli-, muusika- ja sotsiaal-kultuuri toimkonna loomine. Kaks korda kuus korraldati kõneõhtuid, kord nädalas toimus piiblitund (kus oli võimalus paremini õppida tundma Piiblit ning mõtteid vahetada usuliste ja ilma vaateliste küsimuste üle). Jumalateenistused olid kaks korda kuus, korraldati perekonnaõhtuid, mille tarvis eelnevalt valmistati käsitööõhtutel käsitööesemeid, peeti

talikonverents Jõelähtmes, samuti äratusnädalaid ja õhtuid endistele leerilastele. Vabariigi aastapäeval korraldati vaimulik aktus, toimusid ekskursioon Soome koos Kaarli kirikukooriga ning suvised väljasõidud-ekskursioonid.

Pärast E. Kiviste lahkumist kogudusest seati 1936. aasta veebruarist noortetööle P. V. Koppel, kes sai tööd teha vaid 1939. aasta sügiseni – Noorte Koonduse tegevuse katkestas nõukogude okupatsioon. P. V. Koppeli ajal laiendati tegevusvaldkondi ja moodustati laulukoor ning käsitöö-, raamatukogu-, kirjanduslaua-, liturgia-, majandus- ja korraldustoimkond.

Tallinnas töötamise ajal oli Kiviste tegev lisaks kiriklikule noorsootööle ka usuõpetajana Kaarli Eragümnaasiumis ja Tallinna Inglise Kollidžis. Kiriklik noorsootöö jäi talle südamelähedaseks ka edaspidi – nii kodumaal, paguluses kui ümberasumise maades.

1. novembrist 1935 kinnitati E. Kiviste Narva Peetri koguduse õpetaja ja oma isa Georg Kiviste isiklikuks adjunktiks. Pärast isa emerituuri jäämist määrati ta alates 1. novembrist 1937 Narva Peetri koguduse asetäitjaks õpetajaks kuni uue õpetaja valimiseni. Kuna õpetaja kohale kandideeris tema üksi, siis vabastati ta koguduse asetäitja õpetajana kogudusele proovijumalateenistuse ja jutluse pidamisest ning 23. maist 1937 kinnitati Narva Peetri koguduse õpetaja kohale; introduktioon toimus 1. augustil 1937.

E. Kiviste vend G. W. Kiviste on oma 21.08.1937 kirjas piiskopile meenutanud seda päeva järgnevalt: „Minu venna introduktioon 1. augustil oli mullegi pidulikaks sündmuseks. Loodan, et Einari kordaminekud, agarus ja õnn on püsivad ja saatus ja aeg soodustavad temal ülesannete täitmist, et ta ametikohuseid täpselt täidab ja Narva-Peetri kogudusega hästi sobib /.../

Einar Kiviste Narva Peetri koguduse ametisse õnnistamispäev 1. augustil 1937.

Einar Kiviste seisab esireas

peapiiskop Hugo Bernhard Rahamägi ja Aleksander Kapi vahel

Siinemaale on Narva Peetri koguduses töö õnnestunud. Minu venna tulekuga on pühapäevakool hoogsamalt töötanud, on hakatud kord nädalas piiblitunde pidama, muusikaandelisena laulukoori juhata des on mu vend „Astra“ muusika list taset tõstnud. Üliõpilasena ta ju aitas isa ametitalitustel, noorte ühingus ja kantseleis. Kahtlemata on tal raskusi ja takistusi olnud, loodetavasti võidab ta nad isa jälgedesse astudes ja on tema edu püsiv.“ Narvas jätkas Einar Kiviste ka usuõpetaja ametit, töötades Narva Ühisgümnaasiumis.

Kodulinna ei saanud ta aga jääda kauaks. 31. jaanuaril 1944 evakueeritakse pommirünnakute eel 85% Narva elanikkonnast. Ülejäänud elanikud evakueeritakse järgnevate rünnakute ajal: 1. märtsil visati linnale 200 pommi, nädal hiljem aga pommitatakse linna juba 11 tundi järjest, kusjuures 200 lennukit heidavad alla ca 3600 pommi. Linn hävis täielikult ning arhitektuuriliselt kaunist ja ajalooliselt väärtuslikust Narva linnast jäid järele ainult varemed. Linna elanikest said kodutud põgenikud. Tundmatule tulevikule vastu minevate narvalaste seas oli ka Einar ja tema abikaasa Ermilde Kiviste, kellega ta

oli abiellunud 1. juulil 1939. „Me kohtusime uuesti Tallinnas, millele surmakülvavalt langes idavaenlase lõhke- ja süütepomme. Inimsüdamed pendeldasid lootuse ja lootusetuse vahel. Saabus sügis ja Tallinnast sai lahkuvate laevade linn,“ on Einar Kiviste hiljem kirjutanud.

Punase vägivalla eest päästis 1944. aasta sügisel põgenemine Saksa maale. Aastatel 1944–47 oli E. Kiviste õpetajaks kaaseestlastele põgenikelaagrites Schwarzenbekis ja Stolzenaus. Pagulaseestlaste pilgud aga olid suunatud USA ja Kanada poole, kuid sinna „avanesid väravad“ aeglaselt. 1947. aasta andis eestlastest põgenikele uue võimaluse rajada elu Inglismaal. Ka E. Kiviste siirdus 1947. aastal Inglismaale, töötades aastatel 1948–61 Kesk-Inglismaa EELK koguduse asutaja ja õpetajana.

Valimine 1934. aastal asutatud Sydney Jaani koguduse õpetajaks viib ta aga lõpuks kaugele Austraaliasse. Kutse sinna sai ta koguduse õpetaja Friedrich Stockholmilt, kes jäi 1960. aastal pensionile. Et 26. märtsiks Austraalias kohal olla, alustas E. Kiviste laevareisi juba 22. veebruaril. Esimese jumalateenistuse Sydney saksa kirikus pidas ta Suurel Reedel, 31. märtsil 1961.

Õpetaja Einar Kiviste Sydney kiriku kantslis 1961. aastal.

Sydney koguduse õpetaja kohale kinnitati ta 1. aprillist 1961. Et kirikut rahvale lähemale tuua, peeti jumalateenistusi mitmes Sydney piirkonnas: praost Stockholmi ajal asutatud Thirlmere pihtkonnas ja Kiviste ajal asutatud Wollongongi pihtkonnas.

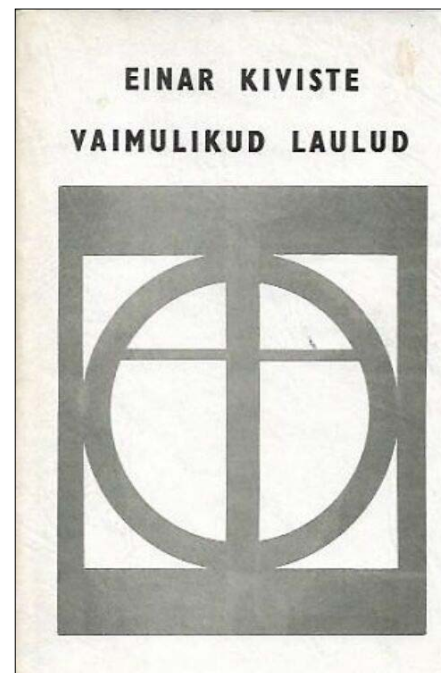
Õpetaja Kiviste ametiaega on nimetada koguduse õitseajaks – kasvas kirikuliste arv ning majanduslik võimekus, mis võimaldas ellu viia mitmeid olulisi ning kaugeleulatuvaid algatusi: koguduse naisringi asutamine 1961, koguduse E.E.L.K.-ga liitmine 1962, kogudusemaja ostmine 1963, eestlaste kalmistule leinamüüride ehitamine 1968 ja 1984, kirikusaali ehitamine

1972, Eesti rahvuslike koguduste koondumine praostkonnaks 1972 (mille praost oli Kiviste kuni surmani) ja lastekiriku asutamine 1976.

Sydney õpetajaks jäi Einar Kiviste kuni oma surmani 1986. aastal. 1969. aastast teenis ta lisaks ka Canberra kogudust. Rudolf Kiviranna iseloomustab oma ametivenda tema 75. sünnipäeval ilmunud artiklis ajakirjas Eesti Kirik: „Einar Kiviste kuulub nende Eesti kirikuõpetajate perre, kes ei ole oma töövälja piiranud oma koguduse piiridega, vaid kes oma aega, võimeid ja andeid on rakendanud palju kaugemale. Sellisel on Einar Kiviste andnud väärtusliku panuse oma Eesti Kirikule. Ta on olnud huvitatud eriti sellest, kuidas meie rahvuslik Kirik, kaugel põlisest kodumaast, suudaks paremini täita oma ülesandeid.“

1983. aastal tähistati praost E. Kiviste 50 pastori ametiaasta juubelit. Piiskop Karl Raudsepp kirjutas selle tähtpäeva puhul ajalehes Meie Kodu: „Vabas maailmas on veel üksikuid eesti pastoreid, kes üle 50 aasta on seisnud ametis. Kodumaal ja mitmel pool võõrsil. Ameerika kirikukeeles on selliste nimi auväärne risti veteran. Üks selline on nüüd Austraalia praost ja EELK Sydney koguduse õpetaja.“

E. Kiviste juures väärib märkimist ka tema kutsumus vaimulikule laulule. Isa eeskujul jätkas ta vaimulike laulutekstide loomist, milles kajastuvad tema elava isiksuse usulised vaated ja suur isamaa armastus. Tema loomingu 90 laulu on koondatud 1976. aastal ilmunud raama-

Kiviste loomingu 90 laulu on koondatud 1976. aastal ilmunud raamatusse „Vaimulikud laulud“

tusse „Vaimulikud laulud“. Ta on kaasa töötanud ka Kiriku Lauluraamatu komisjoni liikmena.

Praost Einar Kiviste suri 11. juunil 1986 Sydneys. Teda jäid leinama abikaasa Ermilde, Sydney Jaani ja Canberra kogudus ning Austraalia praostkond. Praost E. Kiviste matuse talitus toimus Sydney Läti koguduse kirikus Homebushis, millele järgnes leinatalitus Rockwoodi krematooriumis. Praosti põrm asetati Rockwoodi kalmistu eestlaste leinamüüri.

Artikkel on ilmunud

*Kaarli koguduse
jaanikuu 2006. a
ajakirjas „Sulane“ nr 2/44,
täiendatud 2026*

EINAR HILARIUS KIVISTE (kuni 1922 Steinfeldt)

Sündinud: 15.10.1906 (02.10.1906 vkj) Tallinnas

Ristitud: 14.11.1906 Harju-Jaani koguduses

Isa: kirikuõpetaja Georg Steinfeldt (14.04.1866 Tapa – 28.09.1941 Narva)

Ema: Helene Elisabeth Oja, hiljem Paul (20.09.1868 – 05.09.1944)

Õed-vennad: 1. Georg Wilhelm (20.1.1895 Moskva – 1941 jäi sõjas kadunuks)

2. Herbert Helmuth (23.10.1899 Tartu – 26.02.1906)

3. Uno Sigismund Alfons (25.03.1901 Teškov – 09.01.1990)

Hariduskäik: 1915– Narva vene keskkooli ettevalmistusklass, –1924 Narva eesti keskkool, 1925–32 Tartu Ülikooli usuteaduskond, 1932 sõjaväes

Akadeemiline kuuluvus: Eesti Üliõpilaste Selts

Pro venia concionandi / pro ministerio: 25.–26.04.1933 EELK Konsistoorium

Prooviaasta: 1932–33 Narva Aleksandri koguduse õpetaja J. Jalajase juures

Ordinatsioon: 10.09.1933 Tallinna Kaarli kirikus Tallinna Kaarli koguduse I pihtkonna õpetaja praost A. Kapi isiklikuks adjunktiks piiskopi asetäitja A. Kappi poolt (assistendid Narva Peetri koguduse õpetaja G. Kiviste ja Kaarli koguduse õpetaja F. Stockholm)

Teenistuskäik: 31.08.1933–1934 Tallinna Kaarli koguduse I pihtkonna õpetaja praost Aleksander Kapi isiklik adjunkt, 14.05.1934–01.11.1935 Tallinna Kaarli koguduse pastordiakonus (noortetöö), 1935–37 Narva Peetri koguduse õpetaja G. Kiviste isiklik adjunkt, 1937–44 Narva Peetri koguduse asetäitja õpetaja, 1937–44 Narva Peetri koguduse õpetaja, 1944 Saksamaale, 1944–47 kaaseestlaste õpetaja põgenikelaagrites Schwarzenbekis ja Stolzenaus, 1947 Saksamaalt Inglismaale, 1948–61 Kesk-Inglismaa EELK koguduse asutaja ja õpetaja, 1961 Inglismaalt Austraaliasse, 1961–86 Sydney koguduse õpetaja, 1969 Canberra koguduse teenija, 1972–86 EELK praost Austraalias

Muud ametid: usuõpetaja Kaarli Eragümnaasiumis (1.9.1934–1.5.1935), Tallinna Inglise Kolledžis, Tallinna Linna I Gustav Adolfi Gümnaasiumis (1934 kevad), Narva Ühisgümnaasiumis

1934–35 Tallinna Kaarli Noorte Koonduse esimees

1962–85 Ajakirja Eesti Kirik (Rootsi) toimetuse liige, 1970ndatel väliseesti lauluraamatukomisjoni esimehe abi, Eesti Abistamise Komitee (Austraalia) liige

Kultuuriline tegevus: vaimulike laulutekstide autor, millest 90 laulu on koondatud 1976 ilmunud raamatusse „Vaimulikud laulud“, Leicesteri Eesti Segakoor (Inglismaa) koorijuht

Aumärgid: Eesti Võitlejate Ühingu (Austraalia) auliige, Sydney Eesti Seltsi Eesti Kodu Linda kuldmärk

Laulatatud: 01.07.1939 Narva kirikus

Abikaasa: Ermilde, snd Remmelkoor (29.04.1919 Tallinn – 30.6.2010 Sydney, Austraalia)

Surnud: 11.06.1986 Sydneys

Maetud: Sydney Rookwoodi kalmistu eestlaste leinamüüri